

Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο
Δ.Π.Μ.Σ.
Αρχιτεκτονική και Σχεδιασμός του Χώρου
Πολεοδομία - Χωροταξία

Οι πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Χωροταξία, την
Περιφερειακή Ανάπτυξη και τις πόλεις και η Ελλάδα
Διδάσκων: Μ. Αγγελίδης

URBAN II - Stockwell

Σελιανίτη Ευδοκία

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2005-2006

URBAN II – Stockwell

1. Εισαγωγή.....	2
2. Παρουσίαση των γενικών στόχων της ΕΕ για την πόλη και τους ειδικούς στόχους του Urban II.....	3
3. Η περιοχή εφαρμογής του Urban II στο Stockwell.....	10
α) Ιστορία της περιοχής	
β) Υπάρχουσα κατάσταση	
• Πληθυσμός	
• Εργασία	
• Κατοικία	
• Χαρακτήρας – Προβλήματα – Δυνατότητες	
4. Στόχοι και κατευθύνσεις του Urban II στο Stockwell	17
Άξονες και στόχοι	
Στρατηγικές κατευθύνσεις και μέτρα για την εφαρμογή τους	
Χρηματοδότηση	
5. Τρόπος οργάνωσης και λειτουργίας του Προγράμματος – Παραδείγματα από projects.....	21
6. Συμπεράσματα.....	25

1. Εισαγωγή

Στην εργασία αυτή παρουσιάζεται η κοινοτική πρωτοβουλία URBAN II στο Stockwell Λονδίνου. Η περιοχή του Stockwell αποτελεί μια προβληματική περιοχή πολύ κοντά στο κέντρο του Λονδίνου. Μεγάλα ποσοστά ανεργίας μακράς διάρκειας, προσφυγές, μετανάστες, μονογονεϊκές οικογένειες, άνθρωποι με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, κατοικίες κακής ποιότητας σε παλιά (προπολεμικά και μεταπολεμικά) μπλοκ εργατικών κατοικιών. Παράλληλα είναι πολύ μεγάλο το ποσοστό των νέων ανθρώπων (φιλοξενεί φοιτητές, καλλιτέχνες κλπ) στην περιοχή, οι οποίοι και θεωρούν την περιοχή έναν πολύ ζωντανό πολύ-πολιτισμικό χώρο για να ζεις.

Το URBAN II αφορά καινοτομικές επεμβάσεις σε προβληματικές περιοχές και σε μεγάλο βαθμό για την αντιμετώπιση της κρίσης των κέντρων των πόλεων. Οι πόλεις αντιμετωπίζουν στη σύγχρονη εποχή, όπως και πάντα, τη χωρική διάσταση – απεικόνιση των κοινωνικών προβλημάτων και αντιθέσεων. Αντιμετωπίζουν το διαχωρισμό των κατοικιών των κοινωνικών τάξεων σε συνοικίες με αποτέλεσμα να προκύπτουν περιοχές εργατικών κατοικιών υποβαθμισμένες, που πολύ συχνά γκετοποιούνται και αποτελούν απειλή για την κοινωνική ομαλότητα. Πρόσφατο παράδειγμα οι αναταραχές στα εργατικά προάστια του Παρισιού, όπου υπάρχουν μεγάλα συγκροτήματα μπλοκ εργατικών κατοικιών.

Το Λονδίνο έχει πολύ μεγάλη παράδοση στις επεμβάσεις στις εργατικές συνοικίες του κέντρου. Ήδη στις αρχές του αιώνα με τις κηπουπόλεις του Howard γινόταν προσπάθεια απομάκρυνσης των εργατικών συνοικιών από το κέντρο της πόλης. Τα στεγαστικά προγράμματα προσέφεραν κατοικίες στους εργατικούς πληθυσμούς σε απομακρυσμένα προάστια και αργότερα νέες πόλεις απομακρύνοντάς τους από το κέντρο, το οποίο επανασχεδιαζόταν εντάσσοντας τις πρώην εργατικές περιοχές στη ζωή των πιο υψηλόμισθων τάξεων.

Αυτό συνεχίζεται και στις μέρες μας με διαφορετικό τρόπο, διαφορετικά μέσα και διαφορετική θεωρία. Το Stockwell αποτελεί μια τέτοια συνοικία, που χρήζει βοήθειας. Το Stockwell αποτελεί για το Λονδίνο μία ζώνη οικονομικής αδράνειας, όπου οι «ανησυχητικοί» δείκτες είναι πολύ πάνω από τα μέσα ποσοστά του κράτους. Το Stockwell είναι μια μαύρη τρύπα στο κέντρο της μεγάλης αυτής μητρόπολης.

2. Παρουσίαση των γενικών στόχων της ΕΕ για την πόλη και τους ειδικούς στόχους του Urban II

α) Γενικοί στόχοι και κατευθύνσεις της Ε.Ε. για τις πόλεις

Μέσα στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ειδικότερα τις δύο τελευταίες δεκαετίες, οι πόλεις έχουν μπει μέσα στην ευρύτερη ανταγωνιστική διαδικασία. Οι πόλεις πια οφείλουν να είναι ανταγωνιστικές τόσο μέσα στα πλαίσια της χώρας, που ανήκουν, όσο και σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο. Τα προβλήματα, περιβαλλοντικά, κοινωνικά και αναπτυξιακά, που αντιμετωπίζουν οι σύγχρονες πόλεις και έχουν ενταθεί τις τελευταίες δύο δεκαετίες, αποτελούν κριτήριο ανταγωνιστικότητας. Οι πόλεις οφείλουν να επιλύσουν τα εσωτερικά τους προβλήματα (τα οποία αποτελούν βέβαια έκφραση των βαθύτερων και ευρύτερων κοινωνικών προβλημάτων και αντιθέσεων) ώστε να αποτελούν ένα ικανοποιητικό και ανταγωνιστικό πεδίο επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και επενδύσεων. Στο «Πλαίσιο δράσης της Ε.Ε. για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη» (1998) αναφέρεται: «Παρά την πολυμορφία τους, οι μικρές και μεγάλες πόλεις της Ευρώπης αντιμετωπίζουν την ίδια πρόκληση: να αυξήσουν την οικονομική ευημερία και ανταγωνιστικότητά τους και να μειώσουν την ανεργία και τον κοινωνικό αποκλεισμό, ενώ ταυτόχρονα πρέπει να προστατεύσουν και να βελτιώσουν τον αστικό τους χώρο.»

Η ανάπτυξη όμως των πόλεων οφείλει να εντάσσεται και αυτή στα γενικότερα πλαίσια της αειφόρου ανάπτυξης. Η αειφόρος (ή βιώσιμη) ανάπτυξη, στην Έκθεση Brundtland (1992), ορίστηκε ως «η ανάπτυξη η οποία καλύπτει τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να διακυβεύεται η ικανότητα των μελλοντικών γενεών να καλύψουν τις δικές τους ανάγκες». Η ανάπτυξη προσπαθεί να συγκεράσει την προστασία του περιβάλλοντος, την οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή και συνεπάγεται:

- α) τη διατήρηση της γενικής ισορροπίας και αξίας του αποθέματος φυσικού κεφαλαίου
- β) τον επαναπροσδιορισμό των βραχυπρόθεσμων, μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων κριτηρίων αξιολόγησης κόστους / οφέλους, και των μέσων

που θα ανταποκρίνονται σε πραγματικά κοινωνικο-οικονομικά δεδομένα και αξίες της κατανάλωσης και της συντήρησης

γ) τη δίκαιη κατανομή και χρήση των πόρων μεταξύ των εθνών και των περιοχών σε όλο τον κόσμο

Ειδικά όμως η αειφόρος ανάπτυξης μιας πόλης αφορά όχι μόνο την ίδια την πόλη και το εσωτερικό της αλλά και την ευρύτερη περιφέρειά της, της οποίας αποτελεί «εστία» και «καταλύτη ανάπτυξης». Έτσι η πολιτική αστικής αειφόρου ανάπτυξης χρειάζεται να διακρίνεται σε δύο επιμέρους πολιτικές αστικής αειφόρου ανάπτυξης:

α) αυτήν που προσεγγίζει την πόλη (τις πόλεις, τα αστικά συστήματα) «εκ των άνω», κυρίως από την σκοπιά της χωρικής ανάπτυξης (της περιφερειακής ανάπτυξης, της χωροταξίας)

β) αυτή που την προσεγγίζει από τη σκοπιά της «πολεοδομικής» ανάπτυξης (της ανάπτυξης στο «εσωτερικό» της πόλης)

Οι πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μέχρι τις αρχές του '90 (μέχρι και τη συνθήκη του Μάαστριχ (1992), δεν είχαν ως ειδικό στόχο τις αστικές περιοχές. Όμως, οι όλο και αυξανόμενες δαπάνες της Ε.Ε. για την επίλυση αστικών προβλημάτων και η διαπίστωση του καθοριστικού τους ρόλου στην ανάπτυξη, οδήγησε στη σταδιακή ενσωμάτωση της αστικής διάστασης στις τομεακές πολιτικές της Ε.Ε. Έτσι:

- 1) το 1990 το Πράσινο βιβλίο της Επιτροπής για το Αστικό Περιβάλλον επεξεργάστηκε ιδέες για περαιτέρω δράσεις σε σχέση με τη διάθεση των αποβλήτων, την ατμοσφαιρική ρύπανση, το θόρυβο και άλλα περιβαλλοντικά θέματα, που αφορούσαν τις πόλεις. Πολλές από τις ιδέες αυτές ενσωματώθηκαν στο Β' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (1994-1999)
- 2) αναπτύχθηκαν ιδέες για τον τρόπο ενσωμάτωσης των ανέργων, κυρίως των νέων, στην οικονομική ζωή των πόλεων, ενώ τα προγράμματα για τη φτώχεια εστιάσθηκαν σε πιο τρωτές ομάδες (μονογονεϊκές οικογένειες, μετανάστες, άνεργοι)
- 3) η Επιτροπή έθεσε ως κύριο στόχο της πολιτικής της για την ανάδειξη της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς της Ένωσης κατά τη δεκαετία του '90 τη διατήρηση των ιστορικών κέντρων των πόλεων

- 4) επιδιώχθηκε η προώθηση προγραμμάτων ενεργειακού σχεδιασμού σε ορισμένες πόλεις
- 5) αρκετά προγράμματα μεταφορών και τεχνολογίας διερεύνησαν κυρίως τρόπους διαχείρισης των συστημάτων αστικών μεταφορών (Ευρώπη 2000) (Μ. Αγγελίδης, 2004: 28)

Αυτή η πρώτη φάση της κοινοτικής θεώρησης για την αειφόρο ανάπτυξη των πόλεων κρίθηκε αποσπασματική και μονομερής και έτσι στα τέλη της δεκαετίας του '90 γίνεται μια αναπροσαρμογή στη θεώρηση των αστικών προβλημάτων, ώστε να συμβάλλουν σε μια πιο συνεκτική και σφαιρική αντιμετώπισή τους, καθώς και για να αντιμετωπίσουν τις νέες εξελίξεις στις πόλεις μέσα στη δεκαετία αυτή.

Έτσι θέματα αστικής ανάπτυξης, περισσότερο ανεπτυγμένα, περιλαμβάνονται σε πολλά ντοκουμέντα της Ε.Ε. σε αυτήν τη δεύτερη φάση. Σημαντικά ευρωπαϊκά κείμενα όσον αφορά την αειφόρο αστική ανάπτυξη αποτελούν το Σχέδιο Ανάπτυξης του Κοινοτικού Χώρου-ΣΑΚΧ (1997,1999) και το Αειφόρος αστική ανάπτυξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση: πλαίσιο δράσης (1998). Σε όλα αυτά τα κείμενα υπάρχει μια πιο ολοκληρωμένη και ενιαία αντιμετώπιση της αειφόρου αστικής ανάπτυξης. Επιπλέον η εμβάθυνση της ευρωπαϊκής ενοποίησης και ειδικά η οικονομική ενοποίηση, έχει οδηγήσει στην πιο ενεργή παρέμβαση της Κοινότητας στα θέματα των πόλεων, με το επιχείρημα ότι τα αστικά θέματα εντάσσονται όλο και πιο πολύ στο Κοινοτικό ενδιαφέρον, αποδυναμώνοντας έτσι και την αρχή της επικουρικότητας. (Μ. Αγγελίδης, 2004:29)

Η νέα προσέγγιση της αστικής αειφόρου ανάπτυξης στην περίοδο αυτή:

α) αποδίδει στις πόλεις περισσότερο το ρόλο των κόμβων σε μια πολυκεντρική ανάπτυξη της Κοινότητας

β) τονίζεται η επιδείνωση της ανεργίας, του κοινωνικού αποκλεισμού, της ποιότητας ζωής στην καθημερινότητα, καθώς και η αποξένωση των πολιτών από τις αποφάσεις, που αφορούν τις πόλεις

γ) εντείνεται το ενδιαφέρον για την πολιτιστική κληρονομιά και η έννοια του «πολιτιστικού πόρου» διευρύνεται εμπεριέχοντας εκτός από τα μνημεία, την ίδια την πόλη, τον τρόπο ζωής μέσα σε αυτή, την αστικότητα.

δ) αναγνωρίζεται ως αναγκαία μια ολοκληρωμένη αντιμετώπιση των αστικών προβλημάτων, μέσω παρεμβάσεων που θα στοχεύουν στην

ταυτόχρονη επίλυση τόσο κοινωνικών προβλημάτων της πόλης όσο και πιο «τεχνικών» ζητημάτων (π.χ. μεταφορές, χρήσεις γης)

ε) τονίζεται η αξία της στρατηγικής στο σχεδιασμό, της συνολική και μακροπρόθεσμης προοπτικής

στ) τονίζονται οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις των παρεμβάσεων στις πόλεις και των Χωρικών Σχεδίων και Προγραμμάτων γι' αυτές.

Ανακεφαλαιωτικά, σε αυτήν τη δεύτερη φάση η Κοινοτική θεώρηση για την αειφόρο αστική ανάπτυξη, πρώτον αναδεικνύει τη σημασία των ολοκληρωμένων και συνεκτικών αστικών πολιτικών (δίνοντας σημασία τόσο στους περιβαλλοντικές διαστάσεις όσο και στις αναπτυξιακές, τις πολιτιστικές και τις κοινωνικές), που πρέπει να ενσωματώνονται σε όλες τις Κοινοτικές Πολιτικές. Δεύτερον, θεσμοθετούνται αποδεκτοί εξειδικευμένοι δείκτες και κριτήρια για την αστική αειφορία, στοχεύοντας στη διαμόρφωση μιας επιστημονικής βάσης για τις πόλεις, που θα καθιστά δυνατή τη σύγκρισή τους. Τρίτον, αναδεικνύεται η ανάγκη μιας διαφορετικής αστικής διακυβέρνησης με στόχο την αστική αειφορία, η οποία θα εξασφαλίζει την εταιρικότητα των φορέων, που θα παρεμβαίνουν στις πόλεις, τη συμμετοχή των πολιτών και την αποτελεσματικότητα του σχεδιασμού.

Επιγραμματικά (και ενδεικτικά) οι τέσσερις βασικοί στόχοι του Κοινοτικού πλαισίου δράσης για την αειφόρο αστική ανάπτυξη είναι οι παρακάτω:

- 1) Ενδυνάμωση της οικονομικής ευημερίας και της απασχόλησης σε μικρά και μεγάλα αστικά κέντρα
- 2) Προώθηση της ισότητας, της κοινωνικής ένταξης και της αναζωογόνησης των υποβαθμισμένων αστικών ζωνών
- 3) Προστασία και βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος: τοπική και παγκόσμια αειφορία
- 4) Συμβολή στην καλή διακυβέρνηση των αστικών περιοχών και στην ενίσχυση του τοπικού δυναμικού

β) οι κοινοτικές πρωτοβουλίες URBAN I και URBAN II

Η ενιαία και ολοκληρωμένη προσέγγιση της αστικής αειφόρου ανάπτυξης, που μπήκε ως στόχος των ευρωπαϊκών πολιτικών μετά την «πρώιμη περίοδο», αποφασίστηκε σε πρώτη φάση να εφαρμοστεί μέσα από μια σειρά Κοινοτικά αστικά πιλοτικά προγράμματα, τα οποία θα βοηθούσαν να διαμορφωθεί η κύρια κοινοτική πολιτική για τις πόλεις και θα συνέβαλαν στη διάδοση καλών πρακτικών παρέμβασης και στη συνεχή βελτίωσή τους. Στα πλαίσια των πιλοτικών αυτών προγραμμάτων, πειραματικού χαρακτήρα, πραγματοποιήθηκαν και τα προγράμματα της Πρωτοβουλίας URBAN.

Γενικά για να θεωρηθεί μια περιοχή, ως περιοχή URBAN, πρέπει να εμφανίζει υψηλές τιμές σε τουλάχιστον τρεις από τους ακόλουθους δείκτες: ανεργία μακράς διάρκειας, φτώχεια και αποκλεισμό, αριθμό μεταναστών, εθνικών μειονοτήτων ή προσφύγων, εγκληματικότητα ενηλίκων και ανηλίκων, έλλειψη εκπαίδευσης και ικανοτήτων, χαμηλό επίπεδο οικονομικής δραστηριότητας, ανάγκη για κοινωνική και οικονομική ανασυγκρότηση, αντίξοες δημογραφικές μεταβολές και υποβάθμιση του περιβάλλοντος.

1) Πρωτοβουλία URBAN I

Η κοινοτική πρωτοβουλία URBAN I στόχευε στην «βιώσιμη» αντιμετώπιση των προβλημάτων των αστικών περιοχών. Χρηματοδότησε πιλοτικές, καινοτομικές παρεμβάσεις σε διάφορες πόλεις, όπως αστικές καινοτομικές αναπλάσεις, δράσης προώθησης της ανακύκλωσης, σχέδια βελτίωσης των μεταφορών κλπ. Οι βασικοί του στόχοι ήταν η ολοκληρωμένη παρέμβαση για την αντιμετώπιση της κρίσης των αστικών κέντρων, με δράσεις κοινωνικής και οικονομικής εξυγίανσης, ανανέωσης των υποδομών και των εξοπλισμών και βελτίωση του περιβάλλοντος. Επίσης η διαμόρφωση και εφαρμογή καινοτομικών στρατηγικών για την οικονομική και κοινωνική αναζωογόνηση μειονεκτικών πόλεων και αστικών περιοχών και η ανάπτυξη της γνώσης, η ανταλλαγή εμπειριών και ορθών πρακτικών με στόχο την αειφόρο αστική ανάπτυξη. Τα κριτήρια επιλεξιμότητας των υποβαθμισμένων περιοχών ήταν:

- Πληθυσμός άνω των 100.000 κατοίκων
- Ένταξη στο στόχο 1 της περιφερειακής πολιτικής
- Υψηλό ποσοστό ανεργίας
- Κακή υποδομή
- Κακές συνθήκες στέγασης
- Έλλειψη κοινωνικών παροχών και εξοπλισμών

Τα κύρια επιλέξιμα μέτρα ήταν:

- Η υποστήριξη νέων οικονομικών δραστηριοτήτων
- Η ενίσχυση της απασχόλησης σε τοπικό επίπεδο
- Οι παροχές στον κοινωνικό τομέα, στον τομέα της υγείας και της ασφάλειας
- Οι υποδομές και το περιβάλλον σε σχέση με τα προηγούμενα μέτρα

Η πρωτοβουλία URBAN I χρηματοδοτήθηκε κατά 75% από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και κατά το υπόλοιπο 25% από το εκάστοτε κράτος-μέλος. Στα χρόνια εφαρμογής του URBAN I (1994-1999) χρηματοδοτήθηκαν 118 προγράμματα. Το 38% των δαπανών της Ε.Ε. πήγε στη φυσική και περιβαλλοντική ανάπτυξη, το 45% στην οικονομική ανάπτυξη και την απασχόληση, το 13% στην κοινωνική ενσωμάτωση και το 4% σε τεχνική βοήθεια και μεταφορές.

2) Πρωτοβουλία URBAN II

Η πρωτοβουλία URBAN II (2000-2006) αποβλέπει στην οικονομική και την κοινωνική αναζωογόνηση πόλεων και οικισμών σε κρίση, ώστε να προωθηθεί η αειφόρος αστική ανάπτυξη.

Οι στόχοι της URBAN II:

1. η προώθηση της διαμόρφωσης και εφαρμογής ιδιαίτερα καινοτόμων στρατηγικών για την αειφόρο οικονομική και κοινωνική αναζωογόνηση κωμοπόλεων και πόλεων και μειονεκτικών αστικών περιοχών
2. η ενίσχυση και η ανταλλαγή γνώσεων και εμπειριών σε σχέση με την αειφόρο αστική αναζωογόνηση και ανάπτυξη στην κοινότητα

Για να επιλεγεί μια περιοχή και να εισαχθεί στην Πρωτοβουλία URBAN II πρέπει, όπως να πληροί τουλάχιστον τρία από τα παρακάτω κριτήρια:

- Υψηλό επίπεδο ανεργίας μακράς διάρκειας
- χαμηλό επίπεδο οικονομικής δραστηριότητας
- υψηλό επίπεδο φτώχειας και αποκλεισμού
- ειδικές ανάγκες ανασυγκρότησης, λόγω τοπικών οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων
- μεγάλο αριθμό μεταναστών, εθνικών και μειονοτικών ομάδων ή προσφύγων
- χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης, σημαντικές ελλείψεις ικανοτήτων και και υψηλά ποσοστά μαθητών, που εγκαταλείπουν το σχολείο
- υψηλό επίπεδο εγκληματικότητας ενηλίκων και ανηλίκων
- επισφαλείς δημογραφικές τάσεις
- ιδιαίτερα υποβαθμισμένο περιβάλλον

Στο URBAN II η Ε. Επιτροπή θεωρεί απαραίτητο «να διασφαλιστεί ότι η νέα κοινοτική πρωτοβουλία θα προσφέρει συγκεκριμένη προστιθέμενη αξία και θα είναι συμπληρωματική με τα βασικά προγράμματα». Βασικό στόχος του URBAN II είναι η εφαρμογή καινοτομικών και πρωτοποριακών στρατηγικών με ορατά αποτελέσματα σε περιορισμένο αριθμό αστικών περιοχών στην Ευρώπη, αποτελώντας επίσης και μέσο διάδοσης ορθών πρακτικών. Επίσης το URBAN II πρέπει να αποτελέσει γέφυρα μεταξύ των καινοτόμων μεθόδων μικρής κλίμακας και της ενέργειας Life και της ενσωμάτωσης της ολοκληρωμένης και συμμετοχικής αστικής προσέγγισης στα βασικά Διαρθρωτικά Ταμεία.

Προβλέπεται να πραγματοποιηθούν 70 προγράμματα URBAN II. Ένα από αυτά είναι και το URBAN II, που πραγματοποιήθηκε στο Stockwell του Λονδίνου και παρουσιάζεται παρακάτω.

3. Η περιοχή εφαρμογής του Urban II στο Stockwell

α) Ιστορία της περιοχής

Η περιοχή του Stockwell διαμορφώθηκε ως αυτοτελές τμήμα της ευρύτερης περιφέρειας του Λονδίνου στα τέλη του 13^{ου} αιώνα, όταν ο βασιλιάς Εδουάρδος ο 1^{ος} χώρισε την επαρχία του Νότου Lambeth σε δύο κομμάτια σε αυτό του Stockwell και σε αυτό του Vauxhall.

Το Stockwell μέχρι και τις αρχές του 19^{ου} αιώνα παρέμενε μια διοικητική επαρχία του Λονδίνου, στην οποία υπήρχαν λίγα σπίτια μέσα στην ύπαιθρο, ένας βοτανικός κήπος και φυτώρια – αγορές. Οι κατασκευαστές είχαν αρχίσει να χτίζουν κατοικίες στην περιοχή και ειδικά στους δρόμους Clapham και Stockwell πριν ακόμα το 1800, ενώ το οδικό δίκτυο της περιοχής κατοικίας άρχισε να αναπτύσσεται ήδη από το 1830.

Μέσα στον 19^ο αιώνα το Stockwell εξελίχθηκε σε ένα κομψό προάστιο της μεσαίας τάξης, βικτωριανού χαρακτήρα με πολλές εντυπωσιακές βίλλες. Η λειτουργία όμως της στάσης μετρώ του Stockwell το 1890 προσέλκυσε στην περιοχή εργατικά στρώματα, τα οποία κατοικούσαν στις μικρές διώροφες κατοικίες χτισμένες σε συνεχές σύστημα ή στα μπλοκ κατοικιών, που άρχιζαν να ανοικοδομούνται στην περιοχή.

Στον 20^ο αιώνα κατασκευάζονται στο Stockwell μια σειρά από συγκροτήματα εργατικών κατοικιών, πολλά από αυτά αμφίβολης ποιότητας. Το 1930 κατασκευάζεται το Stockwell Gardens Estate, ενώ μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο στην περιοχή του Stockwell, και ιδιαίτερα γύρω από το σταθμό του μετρώ, κατασκευάζονται πολλά συγκροτήματα εργατικών κατοικιών, όπως το Studley Estate το 1950, το Stockwell Gardens Estate το 1973 κ.α.

Το αστικό τοπίο του Stockwell είναι γεμάτο αντιθέσεις και κτίρια διαφορετικών εποχών και ύφους. Δίπλα στα συγκροτήματα εργατικών κατοικιών, πολλές φορές υποβαθμισμένα, υπάρχουν διατηρητέα ιστορικά κτίρια, όπως ο καθεδρικός του Αγίου Μιχαήλ και το Stockwell Bus Garage, δείγματα του παλιότερου του ύφους. Στην περιοχή επίσης υπάρχει το Εθνικό

Μουσείο Τυπογραφίας και Επικοινωνίας, που έχει την πιο πλούσια συλλογή του κόσμου.

Σήμερα το Stockwell αποτελεί μια πολυεθνική συνοικία του Λονδίνου. Είναι ονομαστό στην τοπική κοινωνία και ως «Μικρή Πορτογαλία» (“Little Portugal”), αφού αποτελεί τόπο διαμονής για τη μεγαλύτερη πορτογαλική κοινότητα της Μεγάλης Βρετανίας. Οι κάτοικοι πορτογαλικής καταγωγής έχουν ανοίξει στη περιοχή café, εστιατόρια, φούρνους, μαγαζιά delicatessen και τοπικούς συλλόγους. Στο Stockwell επίσης κατοικούν άνθρωποι από την Καραϊβική και τη δυτική Αφρική.

Αξίζει εδώ να αναφέρουμε ότι πρόσφατα το Stockwell συνδέθηκε με ένα πολύ τραγικό συμβάν, αφού στον σταθμό του μετρό στο Stockwell πυροβολήθηκε από αστυνομικό, ως ύποπτος για την τρομοκρατική επίθεση της 21^{ης} Ιουλίου 2005, ο Βραζιλιάνος ηλεκτρολόγος Jean Charles de Menezes, οποίος τελικά αποδείχτηκε αθώος.

β) Υπάρχουσα κατάσταση

Το πρόγραμμα στο Community Initiative Programme Document (Έγγραφο του προγράμματος κοινοτικής πρωτοβουλίας) κάνει μια διεξοδική ανάλυση της υπάρχουσας κατάστασης της περιοχής, αναφερόμενο σε κομβικά θέματα της ζωής, όπως εργασία, κατοικία, εκπαίδευση, σύσταση του πληθυσμού, ασφάλεια, τρόπος ζωής, περιβάλλον, υγεία. Μετά την παρουσίαση της κατάστασης παρουσιάζει τα συμπεράσματα, τα χαρακτηριστικά και τα προβλήματα-ανάγκες της περιοχής και με την ανάλυση SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) αναδεικνύει τις δυνατότητες, τις αδυναμίες, τις ευκαιρίες και τις απειλές και καταλήγει στις στους στρατηγικούς στόχους και αρχές του προγράμματος και στα επιμέρους μέτρα για τη διαμόρφωση του Σχεδίου Δράσης (Action Plan).

Το Stockwell μαζί με το Larkhall αποτελούν την περιοχή εφαρμογής του URBAN II, που θα παρουσιάσουμε. Και τα δύο είναι συνοικίες του διαμερίσματος Lambeth στο νότιο Λονδίνο (London Borough of Lambeth). Το Lambeth βρίσκεται πολύ κοντά στο κέντρο του Λονδίνου και ανήκει στις 13 τοπικές αρχές, που αποτελούν το Κεντρικό Λονδίνο (Central London). Το

νότιο όριό του φτάνει 7 μίλια νότια του Τάμεση και καλύπτει 2,5 μίλια από δύση προς ανατολή. Στο βόρειο τμήμα του Lambeth (Waterloo, South Bank) βρίσκεται το εμπορικό του κέντρο και εκεί στεγάζονται οι μεγαλύτερες εταιρίες της περιοχής.

Το URBAN II αναφέρεται ειδικά στο Stockwell και το Larkhall, που βρίσκονται ανάμεσα σε δύο βασικές αρτηρίες, που οδηγούν στο κέντρο του Λονδίνου, την οδό Wandsworth και την οδό Clapham. Στα βόρεια η περιοχή ορίζεται από ένα σημαντικό κόμβο, όπου διασταυρώνονται πέντε βασικές διαδρομές προσέγγισης του κέντρου, ενώ στα νότια και ανατολικά βρίσκεται το Brixton, το οποίο τα τελευταία 10 χρόνια βρίσκεται σε διαδικασία ανάπλασης.

Στην περιοχή μελέτης περιλαμβάνονται μερικά μικρά συγκροτήματα κατοικιών, που χτίστηκαν τα τελευταία 50 χρόνια. Ο αστικός ιστός της περιοχής χαρακτηρίζεται από μικρούς διαμπερείς δρόμους και από μικρά κενά ή εγκαταλελειμμένους χώρους. Υπάρχουν λίγα μαγαζιά και επιχειρήσεις, ενώ η περιοχή κοντά στο ποτάμι έχει μετατραπεί τα τελευταία χρόνια από τόπος εργασίας σε ακριβή περιοχή κατοικίας. Στα δυτικά στην οδό Wandsworth βρίσκεται η πιο λαϊκή συνοικία και στην άκρη της υπάρχει το εγκαταλελειμμένο εδώ και 20 χρόνια ένα από τα τελευταία βιομηχανικά κτίρια του Λονδίνου, το Battersea Power Station.

- Πληθυσμός

Ο συνολικός πληθυσμός του Stockwell έπεσε κατά 38,6% την περίοδο μεταξύ 1971 και 1991 (μεταξύ 1981 και 1991 έπεσε κατά 4%). Επίσης έχει το τρίτο πιο υψηλό ποσοστό νέων ανθρώπων στο Lambeth. Από το 1981 έως το 1991 το ποσοστό των κατοίκων του μεταξύ 20-29 ανέβηκε κατά 18%.

Στο Stockwell, όπως είδαμε και παραπάνω, συναντάμε μεγάλη ποικιλία με πολλές διαφορετικές ομάδες εθνοτήτων να κατοικούν στην περιοχή. Μέσα σε δέκα χρόνια (1981-1991) έχει αυξηθεί κατά 7% το ποσοστό των κατοίκων με ξενική καταγωγή. Έτσι συναντάμε ανθρώπους κινεζικής και βιετναμέζικής καταγωγής, καθώς και πολλούς ισπανόφωνους, στις οποίες κατηγορίες η περιοχή έχει και τα μεγαλύτερα ποσοστά στο Λονδίνο. Πολύ

έντονη είναι και η παρουσία των κατοίκων πορτογαλικής καταγωγής, που εγκαταστάθηκαν στο Stockwell κυρίως μετά το 1991.

Όσον αφορά την οικογενειακή κατάσταση των νοικοκυριών, υπάρχει μεγάλο ποσοστό μονογονεϊκών οικογενειών, το οποίο αυξήθηκε την περίοδο 1981-1991 κατά 62%. Οι μονογονεϊκές οικογένειες αποτελούσαν το 6,4% του συνόλου των οικογενειών το 1981, ενώ στην απογραφή του 1991 το ποσοστό αυτό ανέβηκε στο 9,4%.

Στο Stockwell έχουμε το τρίτο μεγαλύτερο ποσοστό σε νέους κατοίκους σε όλο το Lambeth. Από το 1981 έως το 1991 το ποσοστό των νέων (20-29) στην περιοχή ανέβηκε κατά 18% και αποτελεί σχεδόν το μισό του πληθυσμού της περιοχής.

Στο Stockwell υπάρχει ισχυρή αίσθηση της κοινότητας, που φαίνεται από τη συμμετοχή των κατοίκων στην τοπική ζωή. Το Stockwell φαίνεται στους κατοίκους ως μια ζωντανή και δυναμική πολύ-πολιτισμική περιοχή. Από την άλλη όμως οι περισσότεροι κάτοικοι πιστεύουν ότι πρέπει να βρει την ταυτότητά της, μέσω των ίδιων των κατοίκων της.

- Εργασία

Η ανεργία στην περιοχή του Stockwell έχει ανέβει από 9% το 1981 σε 13% το 1991. Επίσης το ποσοστό των οικονομικά ανενεργών έχει ανέβει από 33% σε 36%. Αυτά τα ποσοστά είναι τα υψηλότερα στο Lambeth. Το ποσοστό επίσης απασχόλησης στη βιομηχανία έχει πέσει ανάμεσα στις δύο απογραφές κατά 5,3%. Γενικά οι παραδοσιακοί τομείς απασχόλησης στην περιοχή (βιομηχανία, μεταφορές, κατασκευές) όλο και συρρικνώνονται. Τα ποσοστά απασχόλησης στο Larkhall ανάμεσα στο 1995 και στο 1998 έχουν πέσει κατά 17,8%. Στην περιοχή μελέτης το 57% των προσφερόμενων θέσεων είναι θέσεις σε τράπεζες, ασφαλιστικές και γενικά θέσεις απασχόλησης στον οικονομικό τομέα καθώς και στην τοπική διοίκηση.

Η ανεργία στο Stockwell το 1999 ήταν 20% πολύ υψηλή σε σχέση με το 10%, μέσο όρο του Lambeth, το 8% του Λονδίνου και 6,6% όλης της Μ. Βρετανίας. Πολύ υψηλά είναι και τα ποσοστά της ανεργίας μακράς διάρκειας, αφού σχεδόν το 20% των ανέργων στην περιοχή είναι άνεργοι τουλάχιστον 2

χρόνια, ενώ το 31,8% είναι άνεργοι 1 χρόνο και πάνω. Τα μεγαλύτερα ποσοστά ανεργίας μακράς διάρκειάς παρατηρούνται στον αντρικό πληθυσμό.

Παρόλα αυτά παρατηρείται μετά το 1999 μια βελτίωση στα ποσοστά ανεργίας στους τομείς των μεταφορών, του Catering και γενικά των υπηρεσιών να υποκαθιστά τους παραδοσιακούς τομείς των μεταφορών, της κατασκευής και της βιοτεχνίας.

- Κατοικία

Το 57% των προσφερόμενων κατοικιών στο Stockwell είναι δημοτικές κατοικίες, που νοικιάζονται από το δήμο. Αυτό το ποσοστό είναι το υψηλότερο στο Lambeth. Το 7% νοικιάζονται από εταιρίες, από τις οποίες μεγάλο ποσοστό δεν είχαν ούτε τις στοιχειώδεις ανέσεις, π.χ. κεντρική θέρμανση. Η ιδιοκατοίκηση αποτελεί το 21%, χαμηλό ποσοστό σε σχέση με το μέσο όρο του Lambeth, που είναι 36%. Εντυπωσιακό είναι ότι το 65% των νοικοκυριών δεν έχει αυτοκίνητο.

Γενικά το Stockwell ως περιοχή κατοικίας και οι ίδιες οι κατοικίες, που παρέχει δεν προσφέρουν ένα ευχάριστο και ασφαλές χώρο να ζεις. Στην περιοχή υπάρχουν τα μεγάλα μεταπολεμικά συγκροτήματα κατοικιών, από τα οποία το 90% νοικιάζονται από το δήμο. Σύμφωνα μάλιστα με έρευνες το 23% των εγκλημάτων και το 28% των ληστειών κατοικιών γίνεται σε αυτά τα μπλοκ. Είναι χαρακτηριστική η παρατήρηση για την άθλια κατάσταση των κατοικιών αυτών μέσα στο κείμενο, όπου γράφει: «οι πόρτες ασφαλείας και τα θυροτηλέφωνα είναι πολλές φορές χαλασμένα και οι τοίχοι είναι γεμάτοι γκράφιτι».

- Χαρακτήρας – Προβλήματα - Δυνατότητες

Τα κυριότερα χαρακτηριστικά της περιοχής είναι:

- Επιβράδυνση της παρακμής του πληθυσμού
- Μεγάλο ποσοστό κοινωνικής κατοικίας χαμηλής ποιότητας
- Μεγάλο και αυξανόμενο ποσοστό νέων κατοίκων στην περιοχή
- Αυξητική τάση του πολύ-πολιτιστικού χαρακτήρα του πληθυσμού
- Μείωση των ευκαιριών απασχόλησης στους παραδοσιακούς τομείς

- Δυσανάλογα υψηλά ποσοστά ανεργίας στον αντρικό πληθυσμό σε σχέση με τη συμμετοχή των δύο φύλων στην απασχόληση
 - Μεγάλη εξάρτηση από τα Μαζικά Μέσα Μεταφοράς
 - Αύξηση της ανεργίας
 - Αύξηση του ποσοστού του οικονομικά ανενεργού πληθυσμού
 - Αυξητική τάση στην εξάρτηση από παροχές κοινωνικής πρόνοιας
- Συνοπτικά ως ανάγκες-προβλήματα της περιοχής αναγνωρίστηκαν οι παρακάτω:

1. υψηλό ποσοστό ανεργίας μακράς διάρκειας
2. χαμηλό επίπεδο οικονομικής δραστηριότητας
3. υψηλό επίπεδο φτώχειας και αποκλεισμού
4. ανάγκη για «αναγέννηση» της περιοχής (τοπική οικονομία και κοινωνικές δυσκολίες)
5. μεγάλος αριθμός μεταναστών, μειονοτήτων και προσφύγων
6. χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης, έλλειψη ικανοτήτων και μεγάλα ποσοστά εγκατάλειψης του σχολείου
7. υψηλά επίπεδα εγκληματικότητας και παραβατικότητας
8. αβέβαιες δημογραφικές τάσεις
9. υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος

Η ανάλυση SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats), που έγινε για να βοηθήσει τη διαμόρφωση των στόχων του προγράμματος, έδειξε τα παρακάτω:

Δυνατότητες:

- επιμέρους κομμάτι μίας εύρωστης ευρύτερης περιοχής
- υπάρχουσα διαδικασία πρόληψης εγκλημάτων και αναταραχών
- αφοσίωση-πίστη (loyalty) στην περιοχή
- επιτυχημένες τρέχουσες πρωτοβουλίες για να βασιστείς
- ενεργές κοινωνικές ομάδες και φορείς
- έντονη πολύ-πολιτισμική διαφοροποίηση
- συμφωνία στις κύριες στρατηγικές επιλογές ανάπτυξης για την περιοχή
- έντονη αίσθηση κοινωνικού συνόλου

Αδυναμίες:

- χαμηλό επίπεδο μόρφωσης
- έλλειψη δραστηριοτήτων-αγορά, αναψυχή, δημόσιες και ιδιωτικές εξυπηρετήσεις
- έλλειψη χώρων πρασίνου και ελεύθερων χώρων
- φτωχές βασικές υπηρεσίες για τη νεολαία
- χρήση ναρκωτικών και αλκοόλ
- εγκληματικότητα και φόβος εγκλήματος και αντί-κοινωνική συμπεριφορά
- ασθενής υγεία
- φτωχή αντίληψη και εικόνα της περιοχής
- υποβαθμισμένο φυσικό περιβάλλον
- υψηλά επίπεδα ανεργίας, ειδικά σε συγκεκριμένες ομάδες
- υψηλά ποσοστά ανεργίας μακράς διάρκειας

Ευκαιρίες:

- σύνδεση με το North of the River, με οικονομικές κινητήριες δυνάμεις
- αλλαγές προς πιο κατάλληλες μορφές παροχής υπηρεσιών
- ύπαρξη της άποψης ότι «κάτι μπορεί να γίνει»
- ύπαρξη προσφερόμενου κοινωνικού δυναμικού, αν και σε παραμελημένη κατάσταση, εγκατάλειψη και εξαθλίωση
- ηθελημένη εγκατάσταση κατοίκων
- προγράμματα ανακαίνισης των ενοικιαζόμενων κατοικιών

Απειλές:

- αποχώρηση νέων μορφωμένων, ικανών και επιχειρηματικών
- επιθυμία-δυνατότητα συμμετοχής του ντόπιου πληθυσμού στο πρόγραμμα
- εικόνα και αντίληψη της περιοχής
- νέοι άνθρωποι με πολύ διαφορετικές ανάγκες, διαφορετική κουλτούρα, ανάγκη για ανάδειξη της ιδιομορφίας αυτής
- συνεχείς απομόνωση των προσφύγων και ένταση του κοινωνικού αποκλεισμού

4. Στόχοι και κατευθύνσεις του URBAN II στο Stockwell

Ο στόχος της κοινοτικής πρωτοβουλίας URBAN II, όπως καθορίζεται στο Σχέδιο Δράσης (Action Plan), είναι η διαμόρφωση μιας επιχειρηματικής κοινότητας στην περιοχή, με ίσες ευκαιρίες για όλους και μιας υγιούς και ασφαλούς γειτονιάς, η οποία θα μπορεί στο μέλλον, μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος, να «πάρει την τύχη στα χέρια της». Το μότο του προγράμματος είναι:

Na δημιουργήσουμε ένα «αστικό χωριό» στο Stockwell, ως ασφαλές και ευχάριστο μέρος για να ζεις και να εργάζεσαι

(Create an urban village in Stockwell, as a safe and pleasant place in which to work and live)

Καθορίζονται πέντε στρατηγικοί στόχοι:

1. Να οικοδομηθεί η ικανότητα της τοπικής κοινωνίας του Stockwell, ώστε να αυξηθεί η συμμετοχή των πολιτών και να βελτιωθεί η πρόσβαση τους στις υπηρεσίες
2. Να προαχθεί η συμμετοχή των αποκλεισμένων ομάδων σε οικονομικές και κοινωνικές δραστηριότητες
3. Να ενδυναμωθεί και να είναι βιώσιμη η τοπική οικονομική δραστηριότητα, μέσα από επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας
4. Να ξεπεραστούν τα εμπόδια στην απόκτηση εργασίας (απασχολησιμότητα), μέσω κατάρτισης, παροχής συμβουλών και οικοδόμησης εμπιστοσύνης
5. Να ενδυναμωθεί και να σταθεροποιηθεί η ποιότητα του περιβάλλοντος στο Stockwell

Για την υλοποίηση των παραπάνω στρατηγικών στόχων καθορίζονται τρεις προτεραιότητες, με δύο επιμέρους μέτρα η κάθε μία. Οι προτεραιότητες αυτές στοχεύουν στη διαμόρφωση ενός προγράμματος αντιμετώπισης των

κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών ζητημάτων της περιοχής με ανάμειξη όλης της τοπικής κοινότητας στην υλοποίηση και τη στρατηγική διεύθυνσή του.

Προτεραιότητες και μέτρα:

Προτεραιότητα 1 – Ανάπτυξη κοινωνικού κεφαλαίου

Μέτρο 1.1: Ανάπτυξη αποτελεσματικότητας μέσα στην κοινότητα

Μέτρο 1.2: Ανάπτυξη κοινωνικού άξονα, πυρήνα

Προτεραιότητα 2 – Να προαχθεί η κοινωνική ευημερία

Μέτρο 2.1: Ανάπτυξη μιας περιεκτικής κοινωνίας

Μέτρο 2.2: Ανάπτυξη μιας πιο πράσινης και αειφόρου γειτονιάς

Προτεραιότητα 3 – Υποστήριξη της απασχολησιμότητας και της τοπικής επιχείρησης

Μέτρο 3.1: Υποστήριξη της τοπικής επιχείρησης

Μέτρο 3.2: Υποστήριξη της απασχολησιμότητας

Η **Προτεραιότητα 1** θα παρέχει εφόδια για την ανάπτυξη της ικανότητας πολλών ενεργών εθελοντικών και κοινωνικών ομάδων της περιοχής ώστε να βοηθηθούν όσοι χρειάζεται. Αποτελεί μια προσπάθεια να δοθούν ευκαιρίες πληροφόρησης, συμβουλών και κατάρτισης.

Όλες οι δράσεις, που θα ενταχθούν στην προτεραιότητα 1, πρέπει να στοχεύουν στην ενδυνάμωση και στην προαγωγή της κοινωνικής οργάνωσης και του δικτύου της τοπικής κοινωνίας, δίνοντας σε κάθε άτομο της περιοχής τη δυνατότητα να συμμετέχει στις τοπικές δραστηριότητες και να συμβάλει στην πρόοδο του κοινωνικού συνόλου της περιοχής. Θα πρέπει αν αναβαθμιστεί η ποιότητα των κοινωνικών παροχών, η προσβασιμότητα των δράσεων του προγράμματος και η εύκολη ανάγνωση του στόχου. Η βιωσιμότητα των αποτελεσμάτων των δράσεων αυτών θα σταθεροποιηθεί μέσα από την υποστήριξη των κοινωνικών επιχειρήσεων και της τοπικής απασχόλησης.

Η **Προτεραιότητα 2** θα προάγει την κοινωνική συνοχή και την ολοκλήρωση, διασφαλίζοντας ότι οι βελτιώσεις στις τοπικές κοινωνικο-οικονομικές και φυσικές συνθήκες θα ενισχύονται και στο μέλλον.

Οι δράσεις, στα πλαίσια της προτεραιότητας 2, θα πρέπει να στοχεύουν στην ανάπτυξη μιας περιεκτικής τοπικής κοινότητας, όπου οι ανάγκες του κάθε ατόμου θα συνυπολογίζονται και κανένας δε θα αποκλείεται λόγω φύλου, εθνικότητας ή έλλειψης ικανοτήτων. Στόχος θα είναι η ανάπτυξη μιας πράσινης και ασφαλούς κοινότητας, μέσα από περιβαλλοντικές βελτιώσεις, προώθηση των φιλικών με το περιβάλλον προϊόντων, ενθαρρύνοντας τις οικολογικές μετακινήσεις, την ασφάλεια του πεζού και τη μείωση της εγκληματικότητας.

Η **Προτεραιότητα 3** παρέχει στους πολίτες της τοπικής κοινωνίας τα εφόδια ώστε να μπορούν να συμμετέχουν στις οικονομικές δραστηριότητες της περιοχής με πιθανότητες να επωφεληθούν από τις δυνατότητες απασχόλησης στην ευρύτερη μητροπολιτική περιοχή. Η έλλειψη θέσεων εργασίας στην περιοχή μελέτης δημιουργεί ένα μεγάλο εμπόδιο στην καταπολέμηση της ανεργίας μακράς διάρκειας. Εξίσου σημαντικό είναι να ενισχυθούν οι ευκαιρίες για τις τοπικές επιχειρήσεις ώστε να αυξηθεί και να είναι βιώσιμη η τοπική απασχόληση.

Όλο το πρόγραμμα το διατρέχουν τρεις αρχές, οι οποίες πρέπει να εμπεριέχονται σε κάθε δράση του:

- **Ίσες ευκαιρίες**
- **Αειφόρος ανάπτυξη**
- **Πληροφόρηση και τεχνολογίες επικοινωνίας**

Ίσες ευκαιρίες

- Αύξηση και βελτίωση της πρόσβασης στην κατάρτιση, στην επιχειρηματική ανάπτυξη και στις ευκαιρίες απασχόλησης για τις γυναίκες, για άτομα με δυσκολίες και εθνικές μειονότητες
- Βελτίωση της κατανόησης και να αναπτυχθούν καλές πρακτικές ώστε να ξεπεραστεί το στερεότυπο των παραδοσιακών ρόλων και των προκαταλήψεων απέναντι στις γυναίκες, τα άτομα με ειδικές ανάγκες και τις εθνικές μειονότητες, ώστε να τους δίνεται η δυνατότητα ισότιμης συμμετοχής στις κοινωνικές και οικονομικές ευκαιρίες

Αειφόρος ανάπτυξη

- εισαγωγή στην προέγκριση μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων ως κομμάτι των projects
- έμφαση σε επιλογές φιλικές προς το περιβάλλον, τόσο όσον αφορά κτίρια όσο και υπαίθριους χώρους

Πληροφόρηση και τεχνολογίες επικοινωνίας

- εξασφάλιση προσβασιμότητας του προγράμματος για όλους και εξοικείωση τους με αυτό
- υποστήριξη στη μετατροπή του Stockwell σε μία κοινότητα πληροφόρησης, δημιουργώντας προϋποθέσεις για καινοτομικές πρωτοβουλίες
- πρόνοια για πρόσβαση στις υπηρεσίες της κοινότητας

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχουν οι επιλογές στη χρηματοδότηση των προτεραιοτήτων και των επιμέρους μέτρων. Από τους πίνακες χρηματοδότησης βλέπουμε ότι τα μεγαλύτερα ποσά δίνονται κυρίως για projects τριών κατηγοριών. Πρώτον για τα projects της προτεραιότητας 1.2 (Ανάπτυξη κοινωνικού άξονα, πυρήνα), αμέσως μετά στην προτεραιότητα 2.2 (Ανάπτυξη μιας πιο πράσινης και αειφόρου γειτονιάς) και τέλος στην προτεραιότητα 3.1 (Υποστήριξη της τοπικής επιχείρησης).

5. Τρόπος οργάνωσης και λειτουργίας του προγράμματος – Παραδείγματα από projects

Η κοινοτική πρωτοβουλία Stockwell URBAN II, οδηγείται και αναπτύσσεται από τους ίδιους τους κατοίκους του. Έχει προκύψει από το Στρατηγικό Σχέδιο, που πραγματοποιήθηκε από την Stockwell Partnership. Ο στόχος του Σχεδίου είναι να κάνει το πρόγραμμα προσβάσιμο στους κατοίκους, να ενισχύει την αίσθηση της γειτονιάς, να ενισχύσει τις τοπικές ομάδες και να τις συνδέσει, αναδεικνύοντας την αξία το δυναμικό του κοινωνικού κεφαλαίου (ανθρώπινο δυναμικό).

Η Stockwell Partnership είναι μια οργάνωση, που βασίζεται και οδηγείται από την κοινότητα της περιοχής και ιδρύθηκε το 1996. Έχει διοικητικό συμβούλιο και είναι ανεξάρτητο νομικό πρόσωπο με αφίλοκερδή χαρακτήρα. Λειτουργεί μέσα από forum της γειτονιάς και από επιτροπές εθελοντικών και κοινωνικών ομάδων. Διαχειρίζεται το SRB Community Fund. Δουλεύει με την τοπική εξουσία στη διοίκηση έργων για την πόλη. Έχει ηγετικό ρόλο στην εφαρμογή του URBAN II και όπως είδαμε και παραπάνω υλοποίησε το Στρατηγικό Σχέδιο του Stockwell. Θα παίξει βασικό ρόλο στην Επιτροπή Ελέγχου του προγράμματος, η οποία θα σχεδιάσει και εφαρμόσει το πρόγραμμα, και έχει ιδρύσει την Stockwell URBAN II Partnership, η οποία θα βγάλει εις πέρας το Σχέδιο Δράσης του προγράμματος.

Παρακάτω βλέπουμε το οργανόγραμμα της δομής του προγράμματος:

Partnership Delivery Structure

Stockwell URBAN II Διοικητική Δομή

Διοικητική Αρχή

Επιτροπή Ελέγχου Stockwell URBAN II

Υπεύθυνο Σώμα

Τεχνική Ομάδα Εκτιμήσεων

Stockwell URBAN II Partnership

Η Διοικητική Αρχή (DTLR) είναι υπεύθυνη για την ορθότητα και την αποδοτικότητα της διοίκησης και της εφαρμογή του προγράμματος. Η Διοικητική Αρχή εκπροσωπεί τη διεξαγωγή του προγράμματος και τις διαδικασίες της Αρχής Χρηματοδότησης στο Διοικητικό Γραφείο του Λονδίνου (Government Office for London) και ειδικά στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Η Επιτροπή Ελέγχου του προγράμματος είναι υπεύθυνη για την επίβλεψη της εφαρμογής του προγράμματος και προεδρεύεται από τη Διοικητική Αρχή.

Το Stockwell URBAN II θα υλοποιηθεί μέσω ενός Σχεδίου Δράσης, στο οποίο εμπλέκεται το Υπεύθυνο Σώμα, που ορίστηκε από την Partnership και είναι υπεύθυνο απέναντι στη Διοικητική Αρχή για την πρόοδο του Σχεδίου Δράσης. Η Δημοτική Αρχή του Lambeth θα αποτελεί το Υπεύθυνο Σώμα. Ο κεντρικός ρόλος στο Υπεύθυνο Σώμα θα ανατεθεί στην Stockwell Partnership και την αναλάβει συγκεκριμένα η URBAN II Partnership.

Stockwell URBAN II Partnership αποτελείται κατά το ήμισυ από τα μέλη της Stockwell Partnership, από έναν εκπρόσωπο από κάθε γειτονιά της περιοχής εφαρμογής του προγράμματος, από έναν εκπρόσωπο της τοπικής εξουσίας, από δύο συμβούλους της ευρύτερης περιοχής και κάποιους ακόμα σε στρατηγικό ενδιαφέρον στην περιοχή.

Οι ενδιαφερόμενοι, που θέλουν να ενταχθούν στο πρόγραμμα, κάνουν Εκδήλωση Ενδιαφέροντος προς την Stockwell URBAN II Partnership παρουσιάζοντας το project. Πρέπει να είναι προσαρμοσμένο στους στόχους και στους όρους του προγράμματος όπως περιγράφονται στα ντοκουμέντα του προγράμματος. Η διαδικασία έχει δύο στάδια, μία πρώτη αίτηση με περιληπτική περιγραφή του project, η οποία θα ελεγχθεί όσον αφορά την εγκυρότητα και την πληρότητά του και μία δεύτερη αίτηση, που παρουσιάζει λεπτομερώς το project. Ειδικά για τη διαδικασία Εκδήλωσης Ενδιαφέροντος υπάρχει η Οδηγία για την Εκδήλωση Ενδιαφέροντος – Προκήρυξη (Stockwell URBAN II Programme 2001-2006 – Bidding Guidance).

Παραδείγματα από Projects

Μέτρο 1.1 – Ανάπτυξη αποτελεσματικότητας μέσα στην κοινότητα

Stockwell Cycle Promotion (SEA/RENUE, £15000)

Πρόγραμμα προώθησης του ποδήλατου, με εκπαιδευτικές διαδρομές και μαθήματα για την κατασκευή και την επιδιόρθωσή του.

Reaching your Destination – Crime Study (Stockwell Partnership, £57,075)

Έρευνα και σύνολο πρωτοβουλιών γύρω από το ζήτημα της εγκληματικότητας και του φόβου.

Oasis Children's Venture Capacity Building (Oasis Children's Venture, £134,524)

Χώρος απευθυνόμενος σε μεγάλο αριθμό παιδιών με δραστηριότητες, όπως καρτ, κηπουρική, παιχνίδια περιπέτειας, BMX διαδρομές, που στοχεύουν στην ανάπτυξη υποδομών και στην εξοικείωση των νέων με την ενεργή συμμετοχή στη ζωή της περιοχής

Μέτρο 1.2: Ανάπτυξη κοινωνικού άξονα, πυρήνα

West Stockwell Primary Health and Community Resource Center (Family Housing Group, £450,00)

Πολύ-λειτουργικό κέντρο με δραστηριότητες για παιδιά, με café, δημόσιους ανοικτούς χώρους, φαρμακείο και άλλα μαγαζιά για την περιοχή, παιδική χαρά και νηπιαγωγείο.

Μέτρο 2.1: Ανάπτυξη μιας περιεκτικής κοινωνίας

Community First (St Johns Community Development Programme, St Johns Church, £145904)

Ένα πρόγραμμα για νέους, οικογένειες και ηλικιωμένους. Απευθύνεται σε «μειονεκτικούς» νέους της περιοχής, με δύο νύκτες δραστηριοτήτων υπό επίβλεψη (ποδόσφαιρο, εργαστήρια, μαθήματα). Ξεχωριστό πρόγραμμα για οικογένειες (συζητήσεις, παιχνίδια, βοήθεια στις νέες μαμάδες, μαθήματα γλώσσας). Νύκτες για τους ηλικιωμένους, προσφέροντας χώρο για συζήτηση και συνάντηση, με δραστηριότητες και εκδρομές.

Trojans Sheltered Work Placements for 14-18 Year Olds (The Trojans Scheme, £76,893)

Καταφύγιο με εργαστήρια και μαθήματα (training) για νέους 14-18. Στοχεύει σε αποκλεισμένες ομάδες του πληθυσμού και προάγει την κοινωνική ολοκλήρωση και την κοινωνική συνοχή, προσφέροντας χώρο για απόκτηση εμπειρίας εργασίας και δεξιοτήτων μέσα από το παιχνίδι.

Μέτρο 2.2: Ανάπτυξη μιας πιο πράσινης και αειφόρου γειτονιάς

Wandsworth Road Mixed Priority Route Demonstration Project (LB Lambeth, £935,860)

Πρωτοποριακή αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων του αστικού χώρου (εγκληματικότητα, κυκλοφοριακή συμφόρηση, αυτοκινητιστικά ατυχήματα, περιβάλλον). Στόχος η διαμόρφωση λύσεων μέσα από καινοτομικό σχεδιασμό.

Larkhall Park Regeneration (LB Lambeth Environmental Development Unit, £275,00)

Το Larkhall Park βρίσκεται στην καρδιά του Stockwell Urban Regeneration Area και εξυπηρετεί 30.000 ανθρώπους, που ζούνε σε ακτίνα μισού μιλίου. Θα δημιουργηθούν υποδομές και χώροι για δραστηριότητες, ώστε να ανταποκρίνεται στις σύγχρονες ανάγκες και σε πιθανούς μελλοντικούς χρήστες.

Μέτρο 3.1: Υποστήριξη της τοπικής επιχείρησης

Outreach For Entrepreneurship and Enterprise for Stockwell Urban II (ONELONDON LTD, £341,93)

Υποστήριξη των νέων επιχειρήσεων στην περιοχή, ειδικά προβληματικών ομάδων και ενίσχυση των υπάρχοντων τοπικών επιχειρήσεων.

Μέτρο 3.2: Υποστήριξη της απασχολησιμότητας

LINX (Estate Skills Partnership, London Borough of Lambeth, £266929)

Παροχή δεξιοτήτων και βοήθεια για ανεύρεση εργασίας, ταιριάζοντας κατοίκους και προσφερόμενες θέσεις εργασίας.

6. Συμπεράσματα

Το URBAN II στο Stockwell αποτελεί μία προσπάθεια εξομάλυνσης της αντίθεσης της περιοχής με την ευρύτερη περιοχή, η οποία, όπως αναφέρεται και στα κείμενα του προγράμματος, είναι μια εύρωστη περιοχή σε αντίθεση με το Stockwell.

Η επέμβαση στην περιοχή διαφέρει από τις αντίστοιχες παρεμβάσεις του παρελθόντος. Το πρόγραμμα, όπως και γράφει, δε θα ασχοληθεί με τις κατοικίες και από τα projects, που χρηματοδοτούνται λίγα αφορούν επέμβαση πολεοδομικής φύσης. Τα περισσότερα είναι προγράμματα κατάρτισης (training) και δραστηριοτήτων για τους κατοίκους της περιοχής. Είναι προγράμματα, που στοχεύουν στο να τους κάνουν απαχολήσιμους (employability) και να τους δώσουν επιπλέον προσόντα – δεξιότητες (skills).

Πολύ σημαντικό και ενδεικτικό για τους στόχους και την αξιολόγηση της υπάρχουσας κατάστασης από τους φορείς του προγράμματος είναι πως κατηγοριοποιούνται τα χαρακτηριστικά στην ανάλυση δυνατοτήτων, αδυναμιών, ευκαιριών και απειλών. Εκεί βλέπουμε π.χ. η έντονη πολυπολιτισμική διαφοροποίηση να τοποθετείται στις δυνατότητες, ενώ απ' όλα τα υπόλοιπα στοιχεία του προγράμματος αντιμετωπίζεται ως αδυναμία. Τέτοιες αντιφάσεις συναντάμε πολλές μέσα στα ντοκουμέντα του προγράμματος και κάνουν δύσκολη τη συγκρότηση μιας καθαρής και ενιαίας εικόνας για τους στόχους του. Γενικά η γλώσσα, που χρησιμοποιείται είναι συμβολική και πολλές λέξεις χρησιμοποιούνται ως ευφημισμός. Ο τρόπος έκφρασης αποτελεί ενδεικτικό στοιχείο των απώτερων, μακροπρόθεσμων στόχων του προγράμματος και της ιδεολογικής του τοποθέτησης.

Γενικά θα μπορούσαμε να πούμε ότι το πρόγραμμα αυτό στοχεύει στη μετατροπή του Stockwell σε μία «επιχειρηματική» συνοικία και στην εξίσωσή της με τη ευρύτερη περιοχή. Αυτό δε γνωρίζουμε τη αλλαγές θα προκαλέσει στη σύσταση του πληθυσμού της περιοχής και κατά πόσο οι αρχικοί κάτοικοι της περιοχής θα απομακρυνθούν από την περιοχή, λόγω αύξησης των ενοικίων ή λόγω αλλαγής του προφίλ της.

Οι διαφορές με παλιότερες επεμβάσεις σε εργατικές συνοικίες του Λονδίνου είναι μεγάλες. Με την αποδυνάμωση του κοινωνικού κράτους δεν έχουμε να κάνουμε πια με κεντρικά σχεδιασμένες επεμβάσεις. Τώρα η υλοποίηση του προγράμματος επαφίεται στην ιδιωτική πρωτοβουλία. Έτσι προτείνονται κάποια projects μέσα στα πλαίσια, που θέτει το πρόγραμμα και μετά από εξέτασή τους από τις αρμόδιες επιτροπές χρηματοδοτούνται και εντάσσονται στο πρόγραμμα ως ένα κομμάτι της υλοποίησής του. Αυτό κάνει την παρέμβαση αποσπασματική. Πρέπει να πούμε ότι ο στόχος για καινοτομικές λύσεις είναι μια βασική αιτία αυτής της δομής, η οποία ίσως να μην εφαρμόζεται όταν διαμορφωθεί η ενιαία πολιτική για της πόλεις.

Πάντα οι δράσεις στις εργατικές συνοικίες εκτός από μέσα πυρόσβεσης των κοινωνικών προβλημάτων στις περιοχές αυτές αποτελούσαν και κερδοφόρες επιχειρηματικές εφαρμογές. Στην περίπτωση του URBAN II αυτό είναι πολύ πιο έντονο, αφού με την απουσία του κράτους πρόνοιας και τον κυρίαρχο ρόλο της ανταποδοτικότητας (συμβολική λέξη για το κέρδος) η επέμβαση αποτελεί σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό απ' ότι παλιότερα μια επιχειρηματική δραστηριότητα. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι το πρόγραμμα αυτό είναι από μόνο του μία επιχείρηση, ένας αυτοσκοπός, μια επενδυτική διαδικασία, όπου οι στόχοι είναι απλά η πρόφαση.

Τα ελληνικά δεδομένα είναι πολύ διαφορετικά από αυτά της Μ. Βρετανίας. Το αν υπάρχουν και στην Αθήνα περιοχές ανάλογες του Stockwell θέλει μελέτη, γιατί είναι εύκολο να εντοπίζεις αντιστοιχίες, όπως υποβάθμιση της κατοικίας, μεγάλο ποσοστό μεταναστών, ενώ δυσκολότερα φαίνονται βαθύτερα και καθοριστικά χαρακτηριστικά, όπως αληθινά ποσοστά ανεργίας και διάρκειά της. Η δομή της ελληνικής κοινωνίας και του ελληνικού κράτους δημιουργεί τελείως διαφορετικά δεδομένα και μια πανομοιότυπη εφαρμογή στην Ελλάδα ενός τέτοιου προγράμματος θα ήταν πολύ πιθανά αποτυχημένη και ασύμφορη.

Δράσεις, που στοχεύουν στη βελτίωση ζωής των χαμηλότερων στρωμάτων της κοινωνίας πάντα ακούγονται ωραία στα αυτιά και δημιουργούν μια αίσθηση ευεργεσίας σε όσους παρακολουθούν απ' έξω. Όταν όμως ο βασικός όρος στις δράσεις αυτές είναι να είναι κερδοφόρες τα αποτελέσματά τους και ο ρόλος τους είναι πάντα υπό αμφισβήτηση.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Παπασημάκη – Βαρλετίδη Κατερίνα, *Αστική αειφορία. Διαμόρφωση και εφαρμογή ολοκληρωμένων πιλοτικών προγραμμάτων βιώσιμης ανάπτυξης. Το πρόγραμμα URBAN Κερασίни – Δραπετσώνα*. Αθήνα 2005
2. Αγγελίδης Μηνάς, *Αειφόρος ανάπτυξη των πόλεων στην Ευρώπη και στην Ελλάδα*. ΥΠΕΧΩΔΕ, Αθήνα 2004

Χάρτης της περιοχής URBAN στο Stockwell